

Datum

Genomlysning Sociala ekonomins råd

Genomlysning av sociala ekonomins råd (SER)

Datum: 2023-04-19

Dokumentnamn: Genomlysning av Sociala ekonomins råd

Diarienummer: MRU 2023-00554

Kontaktperson: Monica Emanuelsson/Åsa Rydin Svenberg, avdelning samhällsanalys

Telefon: 0705-281824/070-3940920

E-post: monica.emmanuelsson@vregion.se/asa.rydin@vregion.se

Sammanfattning

Genomlysningen

Med anledning av den nya politiska organisationen i Västra Götalandsregionen får kulturnämnden (KUN) ett utökat ansvar för de regionövergripande dialogstrukturerna med det civila samhället. Detta innebär att Sociala ekonomins råd (SER) beslutades flytta till kulturnämnden från och med 1 januari 2023. Föreliggande genomlysning syftar till att kartlägga hur SER upplevs fungera, ge en bild av mervärdet och vad som anses viktigt att flytta över till den nya verksamheten, möjligheter till att utveckla inriktning och konstellation samt i vilken grad genomförandet är kopplat till rådets uppdrag.

Genomlysningen har genomförts genom intervjuer med ett urval av representanter från Sociala ekonomins råd, från såväl det civila samhället som politiker inom VGR samt med ansvariga tjänstepersoner på VGR. Ytterligare material i utvärderingen är de handlingar som finns kopplat till SER samt de tidigare utvärderingar som gjorts med anknytning till regionutvecklingsnämnden satsningar inom social ekonomi.

Slutsatser

Flytten av SER från regionutvecklingsnämnden till kulturnämnden kommer troligen att påverka de frågor som diskuteras, då frågor som tidigare berört SER fortfarande är en del av miljö- och regionutvecklingsnämndens uppgifter. Den nya hemvisten vid kulturnämnden torde då präglas av den nämndens huvudsakliga uppgift vilket är att arbeta för att invånarna ges möjlighet till deltagande och upplevelser inom ett demokratiskt kultur- och samhällsliv samt för att bidra till goda förutsättningar för skapande verksamhet.

Tydliggör syfte och inriktning

Genomlysningen visar att arbetet inom SER är av en annan karaktär nu jämfört med tidigare då det fanns ett program för social ekonomi och utlysningar av projektmedel. Gruppens syfte och inriktning framgent behöver framgå tydligt för att skapa ett engagemang kring frågorna och räta ut frågetecknen gällande gränssnittet mellan SER och RÖS-gruppen. Viktigt vid överflyttningen är också att ta vara på de möjligheter till en nystart som det innebär, samt den kompetens som finns inom kulturområdet när det gäller kontakter med det civila samhället.

Kommunicera ambitionen med överflyttningen

Gentemot det civila samhällets representanter behöver motiveringen till överflyttningen av SER från tidigare regionutvecklingsnämnden till

kulturnämnden klargöras. Vilka frågor är tänkta att finnas på dagordningen framgent? Hur säkerställs bevakningen av frågor som rör social ekonomi kopplat till miljö- och regionutvecklingsnämnden och REVES? Därtill hänger framtida SER:s inriktning ihop med vilka organisationer från det civila samhället som bör vara representerade.

Information kontra projektsatsningar

Under perioder av utlysningar har SER inklusive de delregionala nätverken varit rådgivande. I en tid då inte några projektsatsningar av den karaktären ägt rum består mötena sedan 2020 framförallt av informationspunkter. Om och i så fall hur den nuvarande miljö- och regionutvecklingsnämnden vill arbeta med utlysningar eller genomförande av mindre projekt inom samhälls-entreprenörskap är inte fastställt. Detta är en fråga för nämnden att diskutera, och i det ingår i så fall också att se hur man kan få till ett upplägg med aktörer för det civila samhället som till exempel de delregionala plattformarna.

Handlingsplan ÖK – handlingsprogram för social ekonomi

Under perioden 2020-2022 fanns en handlingsplan kopplat till överenskommelsen med fokus på att realisera, utveckla och förverkliga ambitionen om ökad samverkan mellan VGR och det civila samhället. I handlingsplanen ingick prioriterade insatser inom hälso- och sjukvård, regional utveckling samt inköp och upphandling. Då överenskommelsen rör hela VGR bör även SER:s genomförande koppla an till en eventuellt ny handlingsplan.

Innehåll

Sammanfattning.....	2
Inledning	5
Genomlysningens syfte och upplägg	5
Utvärderingsfrågor	5
Metoder och material	6
Disposition	6
Social ekonomi – civila samhället	7
Vad är social ekonomi för den regionala utvecklingsnämnden?	7
Övriga satsningar på social ekonomi inom VGR.....	9
Nationell strategi för sociala företag	11
Sociala ekonomins råd - SER	14
Syfte.....	14
Deltagande ledamöter	15
Utvärderingens resultat.....	17
Mötesstruktur och agenda.....	17
Betydelsen	18
Inspel inför framtida arbete inom SER.....	23
Slutsatser	25
Källförteckning	27

Inledning

Med anledning av den nya politiska organisationen i Västra Götalandsregionen får kulturnämnden (KUN) ett utökat ansvar för de regionövergripande dialogstrukturerna med det civila samhället. Dessa utgörs fram till idag av *Överenskommelsen mellan Västra Götaland och det civila samhället* samt *Sociala ekonomins råd i Västra Götaland (SER)*. Den sistnämnda har regionutvecklingsnämnden (RUN) haft ansvar för. Därför beslutades under hösten 2022 att båda dessa strukturer skulle ligga på kulturnämnden från 1 januari 2023. Vid dags datum är det dock oklart om överenskommelsearbetet övergår från beredningen för folkhälsa och social hållbarhet till beredningen för mänskliga rättigheter vilket är den beredning som också har hand om samråden med representanter för organisationer i det civila samhället.

Överenskommelsen utvärderades under 2022 med fokus på hur samarbetet upplevdes fungera inom överenskommelsen, ge en bild av hur samarbetet utvecklats med utgångspunkt från tidigare studier samt resonera kring framtida utveckling. I beslut om flytt av SER till kulturnämnden lyfts också att under det första halvåret 2023 ska genomföras ett uppföljningsarbete som grund för ett gemensamt utvecklingsarbete med den sociala ekonomin/det civila samhället¹. Det är detta fokus som den nu aktuella genomlysningen har.

Genomlysningens syfte och upplägg

Genomlysningen syftar till att kartlägga hur sociala ekonomins råd (SER) upplevs fungera, ge en bild av mervärdet och vad som anses viktigt att flytta över till den nya verksamheten, möjligheter till att utveckla inriktning och konstellation samt i vilken grad genomförandet är kopplat till rådets uppdrag.

Utvärderingsfrågor

Genomlysningen ska besvara följande frågor:

- Vilka är de primära uppgifter som har genomförts kopplat till SER?
- Vilka aktiviteter har genomförts? Hur har de genomförts?

¹ RUN 2022-00312.

- Vad har fördelarna varit med att träffas i konstellationen inom SER?
- Vad har varit centralt vad gäller genomförandet av SER kopplat till samverkan mellan civila samhället och VGR?
- Finns upplevda hinder för genomförandet?
- Vilka uppgifter är betydelsefulla att ha kvar efter överflyttning till kulturnämnden utifrån de uppgifter som SER har haft?
- Finns det uppgifter som idag borde finnas med som idag inte gör det?

Metoder och material

Utvärderingen har genomförts genom intervjuer med ett urval av representanter från Sociala ekonomins råd, från såväl det civila samhället som VGR. Vad gäller VGR:s politiker har de som deltog under senaste mandatperioden kontaktats – åtta personer, varav fyra valde att medverka i utvärderingen. Från det civila samhället har fyra representanter intervjuats. Vidare har kompletterande intervjuer gjorts med ansvariga tjänstepersoner vid VGR.

Ytterligare material i utvärderingen är de handlingar som finns kopplat till SER samt de tidigare utvärderingar som gjorts med anknytning till regionutvecklingsnämnden satsningar inom social ekonomi. Dessa är särskilt viktiga för att förstå utvecklingen av rådets arbete, särskilt då flera av de intervjuade har suttit en kortare tid.

Disposition

Rapporten inleds med en beskrivning av satsningar på social ekonomi inom VGR:s regionala utvecklingsarbete samt den nationella strategin för sociala företag. Nästkommande avsnitt handlar om SER:s syfte och organisering. Därefter redovisas genomlysningens resultat, uppdelat i mötesstruktur och agenda, rådets betydelse och inspel inför överflyttningen till kulturnämnden och det framtida arbetet. Rapporten avslutas med ett resonemang om resultatet samt genomlysningens slutsatser.

Social ekonomi – civila samhället

Vad är social ekonomi för den regionala utvecklingsnämnden?

På VGR:s hemsida för social ekonomi² anges att denna består av ”aktiviteter för allmän- eller medlemsnytta i föreningar, kooperativ, stiftelser och liknande sammanslutningar som är fristående från den offentliga sektorn.”

Om vi utgår från de program och insatser som genomförts tidigare får vi en bild över vad som ingår i begreppet social ekonomi. En process för att ta fram ett program för social ekonomi påbörjades redan under 2001.

Programmet antogs under 2005 för att revideras år 2007 respektive 2011.

År 2012 fattade regionstyrelsen beslut³ om en fortsättning.

Regionutvecklingsnämnden utsågs som ansvarig för genomförandet och ett program för perioden 2012-2015 togs fram. För perioden därefter har inte något nytt program tagits fram, utan satsningar har beslutats löpande.

Sedan 2009 har olika utlysningar inom socialt

entreprenörskap/samhällsentreprenörskap genomförts. Under 2018 och 2019 testade regionutvecklingsnämnden en särskild modell med

utlysningar av medel för samhällsentreprenörskap. De projekt som medfinansierades skulle enligt utlysningstexten handla om initiativ hos mindre föreningar/organisationer som till exempel skulle främja ökad sysselsättning, nya arbetssätt, utveckling inom föreningslivet, lokal utveckling/utveckling av en ort, ökad samverkan och nya lösningar på samhällsutmaningar och en social hållbar utveckling.

Programmen för social ekonomi har inte haft någon specifik budget kopplad till sig med undantag av projektsatsningar inom socialt entreprenörskap och därefter utlysningarna av samhällsentreprenörskap.

Syfte och mål

I programmet för social ekonomi som utvärderades 2010 lyftes målet att bidra till att främja den sociala ekonomin och synliggöra dess betydelse för tillväxt och utveckling i Västra Götaland. Det var ett brett program med flera olika typer av insatser inom områdena:

- Samverkan och samordning

² [Social ekonomi - Västra Götalandsregionen \(vregion.se\)](http://vregion.se)

³ 2012-06-19.

- Stärka entreprenörskap och särskilda målgrupper
- Kunskapsutveckling, nätverksbyggande och erfarenhetsutbyte

Ett program med särskilt fokus på socialt entreprenörskap genomfördes under perioden 2009-2012. Programmet fokuserade på att stödja entreprenörskap, innovationer, sysselsättning, företagande och tillväxtskapande insatser med betoning på nya grepp som kan få positiva konsekvenser för regional tillväxt. Det vände sig främst till mindre aktörer och projekt, som till exempel föreningar, kooperativ och sociala företag.

Även det efterföljande programmet för 2012-2015 var brett med sex insatsområden:

- Social innovation och socialt entreprenörskap
- Opinionsarbete, kunskapsspridning och kompetensutveckling
- Sociala ekonomins förutsättningar
- Forskning och utveckling
- Nätverk och samverkan
- Nationellt och internationellt arbete

Målgrupp angavs vara organisationer inom den sociala ekonomin som till exempel föreningar, kooperativ, nätverk, sociala företag och stiftelser, offentlig förvaltning och stödstrukturer för den sociala ekonomin. Vad gäller insatsområdet *Social innovation och socialt entreprenörskap* genomfördes utlysningar i tre omgångar. Det var två typer av insatser man kunde söka medel för, förstudier (max 50 tkr) och utvecklingsprojekt (max 200 tkr). Projektförslagen skulle syfta till att motverka olika typer av samhällsutmaningar som till exempel en åldrande befolkning, ungas delaktighet på arbetsmarknaden, ökat entreprenörskap mm. Det var även inom programmet som arbetet med överenskommelsen initierades efter ett initiativ av de delregionala nätverken Regionutvecklingsnämnden finansierade framtagandet av Överenskommelsen Västra Götalandsregionen och den sociala ekonomin, senare omdöpt Överenskommelsen mellan Västra Götalandsregionen och det civila samhället.

Efter 2015 har inga nya program tagits fram. Däremot genomfördes särskilda utlysningar för samhällsentreprenörskap 2018 och 2019, som kan liknas vid de utlysningar som tidigare gjorts inom socialt entreprenörskap till exempel 2016. Syftet var att tillvarata idékraften inom social ekonomi och främja en innovativ utveckling inom föreningslivet. Det handlade om mindre projekt (100-150 tkr). Till utlysningen 2018 kom 63 ansökningar in varav cirka 21 procent (13 ansökningar) beviljades medel. I 2019 års

utlysning beviljades cirka 20 procent (14 ansökningar) av de 71 inkomna ansökningarna. Sammanlagt beviljades nästan 4 miljoner kronor. Utvärderingen av utlysningarna⁴ lyfter att ansökningarna kategoriserades utifrån till exempel arbetsintegrerade företag (ASF), integration eller platsutveckling inför bedömning och prioritering.

Utöver de mindre projekt som genomförts inom ramen för utlysningarna av samhälls-entreprenörskap medfinansierar regionutvecklingsnämnden aktörer inom social ekonomi i andra projekt och verksamheter. Det handlar om verksamhetsbidrag till Coompanion⁵ och till exempel projektstöd till Mikrofonden Väst⁶, Göteborgsregionens sociala ekonomi⁷ och RF-SISU Västra Götaland⁸. Regionutvecklingsnämnden är även medarrangör till Stora sociala företagsdagen⁹ som är en nationell konferens om socialt företagande.

Övriga satsningar på social ekonomi inom VGR

Som lyfts i en broschyr om social ekonomi från VGR¹⁰ är andra begrepp som ideella sektorn, civila samhället, civilsamhället och tredje sektorn mer välkända. Att civilsamhällets aktörer är viktiga för VGR framgår på flera olika sätt och nedanstående avsnitt ska ses som en sammanfattande beskrivning med utgångspunkt på regional utveckling och kultur.

Sedan 2014 finns, som ett resultat av programmet för social ekonomi, en överenskommelse beslutad i regionfullmäktige i syfte att skapa en jämbördig dialog mellan det civila samhällets olika företrädare i Västra Götalands län och Västra Götalandsregionen och att öka kunskapen om respektive part. Den syftar också till att stimulera fler samarbeten mellan parterna. Under 2022 uppgick antal organisationer som anslutit sig till överenskommelsen till cirka 120. Fram till och med 2022 hanterades överenskommelsen av regionstyrelsen genom beredningen för folkhälsa och social hållbarhet. För genomförande av överenskommelsen har arbetsformerna varierat. Under föregående mandatperioden har den så kallade överenskommelsegruppen (RÖS-gruppen) funnits med fem

⁴ Utvärdering av 2018 och 2019 års utlysningar inom Samhälls-entreprenörskap (2020)

⁵ MRU 2023-00268.

⁶ Sociala investeringar till civilsamhället genom Mikrofonden Väst (MRU 2023-00193).

⁷ IOP för det goda livet (MRU 2023-00446).

⁸ Idrottsturism – Stärkt besöksnäring och föreningsliv (MRU 2023-00178)

⁹ RUN 2021-00305.

¹⁰ Länk till broschyr återfinns på www.vgregion.se/socialekonomi.

politiker från beredningen och lika många representanter från det civila samhället. I syfte att realisera, utveckla och förverkliga ambitionen om ökad samverkan mellan VGR och det civila samhället togs även en gemensam handlingsplan för 2020-2022 fram, med prioriterade insatser inom hälso- och sjukvård, regional utveckling samt inköp och upphandling. Framtagandet av en handlingsplan lyftes i 2022 års utvärdering av överenskommelsen¹¹ som en viktig process där det civila samhället erbjöds att delta. Däremot ansågs det inte finnas tillräcklig kunskap om planen.

I de styrdokument som finns idag lyfts det civila samhället bland annat i *VGR:s mål för social hållbarhet* utifrån att VGR ska arbeta i medskapande dialog i partnerskap med invånare och det civila samhället. Även i till exempel *Kulturstrategin Västra Götaland – och regional kulturplan 2020-2023*, samt *Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021-2030* (VG2030) pekas civilsamhällets aktörer ut som viktiga. Utöver projektstöd finns också organisationsstöd, verksamhetsbidrag och föreningsbidrag till distriktorganisationer som sedan 2023 hanteras av kulturnämnden.

Vad gäller den regionala utvecklingsstrategin 2021-2023 har VGR¹² antagit ett program för respektive långsiktig prioritering för sitt genomförande. För att spegla den bredd som finns inom regional utveckling med koppling till civilsamhället beskrivs nedan kort vad som lyfts kopplat till detta.

Programmet Stärka innovationskraften 2021-2024

Bland annat samhällsentreprenörskap och social innovation nämns här, till exempel utifrån att det behöver utvecklas metoder och ta tillvara drivkrafterna hos aktörer inom social ekonomi. Även samverkan mellan näringsliv, offentlig sektor, det civila samhället och andra aktörer med olika kompetenser och perspektiv lyfts som viktigt vad gäller innovation.

Programmet Bygga kompetens 2021-2024

Här lyfts bland annat arbetsintegrerande sociala företag som ett exempel för att få till att fler förberedande arbetsmarknadsinsatser genomförs och fler individer får arbetsträna. Det kan behövas bättre villkor och mer långsiktiga förutsättningar för arbetsintegrerande sociala företag.

¹¹ Utvärderingen av överenskommelsen mellan Västra Götalandsregionen och det civila samhället med fokus på 2019-2022.

¹² Nuvarande miljö- och regionutvecklingsnämnden är huvudansvarig för programmets genomförande och uppföljning, men genomförandet sker i nära samverkan med infrastruktur- och kollektivtrafiknämnden och kulturnämnden utifrån respektive nämnds uppdrag och prioriteringar. Därtill bidrar hållbarhetsutskottet utifrån sina uppdrag från regionstyrelsen.

Programmet Öka inkludering 2021-2024

Här ingår det civila samhällets organisationer som bland annat viktiga röstbärare, opinionsbildare och initiativtagare där olika föreningar och mötesplatser har en central roll i att mobilisera samhället för att stärka demokratin, öka attraktiviteten och tillväxt. Det handlar bland annat om att skapa strukturer för att tillvarata drivkraften i det civila samhället och fånga upp den unika kompetens som finns lokalt, att samverka med det civila samhällets organisationer i servicepunkter kan bidra till att även sociala och kulturella mötesplatser skapas.

Programmet för Knyta samman 2021-2024

Civila samhället lyfts här särskilt upp under platsutveckling där det till exempel behövs metoder som främjar tvärsektoriell samverkan men även formaliserade samarbeten mellan det offentliga, privata och civila samhället.

Nationell strategi för sociala företag

I detta avsnitt beskrivs det nationella perspektivet vad gäller socialt företagande och social innovation. År 2018 kom regeringen med *Strategin för sociala företag – ett hållbart samhälle genom socialt företagande och social innovation*. Där lyfts att det sociala företagandet omfattar en heterogen grupp av aktörer och verksamheter som är svårt att avgränsa från annat företagande. De kännetecken som lyfts är:

- Företag, oberoende av associationsform, där den affärsmässiga verksamheten är ett medel för att uppnå ett eller flera specifika samhällsnyttiga mål (minska utanförskap, förbättra klimatet och miljön, bidra till en tryggare livsmiljö).
- Företagets resultat mäts i relation till uppfyllelsen av de samhällsnyttiga mål som angetts som dess syfte att uppnå.
- Företagets ekonomiska överskott återinvesteras huvudsakligen i verksamheten, alternativt investeras i ett nytt samhällsnyttigt projekt.

Social innovation avsågs handla om att möta samhällsutmaningar med nya idéer och lösningar som höjer kvaliteten på samhällets tjänster till medborgarna. I strategin lyfts fem områden att arbeta med:

- *Behov och efterfrågan* där bland annat förtydligande affärsrelationer till eller samarbeten och partnerskap med de offentliga aktörerna lyfts som en viktig förändring i att uppmuntra

fler sociala entreprenörer och för att fler sociala företag ska kunna starta och växa. Exempel som lyfts är upphandling och IOP.

- *Stärka företags- och rådgivningskompetensen* så att sociala entreprenörer får likvärdiga förutsättningar och tillgång till stöd som företag med en mer traditionell affärsmodell.
- *Öka kunskapen kring finansiering.*
- *Tydliggör och mät effekterna* då resultat i sociala företag mäts i samhällseffekt.
- *Utveckla kunskap och mötesplatser*

Tillväxtverket och Vinnova fick av regeringen i uppdrag att bidra till genomförandet av den nationella strategin.

Inom ramen för uppdraget till Tillväxtverket ingick bland annat att stärka de sociala företagens affärsmodeller, tillgången till rådgivning, att öka kunskapen om finansieringsmöjligheter samt hur befintligt stöd kan användas på bästa sätt. För sitt genomförande tog Tillväxtverket fram programmet "Utveckla sociala företag och samhällsentreprenörskap 2018-2020". Där identifierades bland annat regionerna som nyckelspelare i att utveckla samverkansstrukturer och stärka marknaden för de sociala företagen. I en genomförd utvärdering av Tillväxtverkets program lyfts bland annat VGR:s insatser särskilt och bedöms ha gett konkreta resultat i form av att flera socialt ansvarsfulla upphandlingar har genomförts av offentliga aktörer i regionen. Projektet "Kraftfullt ekosystem för sociala företag i Västra Götaland" (KRAFT)¹³ pekas särskilt ut då det innefattade coaching av arbetsintegrerande sociala företag och bidragit till att ett antal privata aktörer köpt tjänster av dem.

Vinnova fick i sin tur uppdrag att stödja utvecklingen av sociala företag. Det handlar bland annat om att identifiera och genomföra insatser. Enligt uppdraget skulle Vinnova prioritera:

- Insatser som syftar till att etablera nya eller utveckla existerande inkubatorers räckvidd och arbetssätt, nätverk och expertkunskap i syfte att kunna ge ett effektivt stöd till sociala företag.
- Att undersöka behoven av ökad nationell samverkan och kompetensutveckling för att öka kunskapsspridning och

¹³ Projektägare var VGR i samverkan med Coompanion i de fyra delregionerna. Projektets övergripande syfte var att bidra till att öka den sociala hållbarheten genom fler sociala innovationer och fler sociala företag som svarar mot samhällsbehov i Västra Götaland. Projektet medfinansierades av Tillväxtverket under 2019-2020.

mötesplatserna för social innovation och sociala företag. Vidare avsätta resurser för att bidra till att möta eventuella behov.

- Att utveckla området effektmätning som en viktig del i att synliggöra värdet av de sociala insatser och den sociala innovation som sociala företag bidrar med.

Sociala ekonomins råd - SER

För att förstå sociala ekonomins råd beskrivs här syftet med rådet och deltagande organisationer.

Syfte

Ursprungligen var syftet att sociala ekonomins råd skulle vara en plattform för dialog i regionen, bland annat för att hitta metoder för samverkan mellan social ekonomi och offentlig sektor för att skapa arbetstillfällen och kooperativa företag.¹⁴ Redan 2004 återfinns ett beslut¹⁵ om medel till det regionala rådet för samverkan mellan Västra Götalandsregionen och företrädare för den sociala ekonomin.

I senaste beslutet¹⁶ om medel för sociala ekonomins råd framgår syftet att rådet ska bidra till att utveckla och prioritera insatser inom social ekonomi i Västra Götaland och vara rådgivande för regionutvecklingsnämnden vad gäller satsningar inom social ekonomi och projektutlysningar i socialt entreprenörskap¹⁷. Beslutet avsåg perioden 2019-02-01–2023-01-31 och hade en beslutad budget på högst 400 tkr för finansiering av aktiviteter och kostnader för sociala ekonomins råd i Västra Götaland. Medlen användes bland annat till ersättning till representanterna för social ekonomi, såsom resor och inkomstbortfall vid ledamöternas deltagande vid rådets möten. Antal möten med SER har varit fyra till sex gånger per år.

I 2010 års utvärderings¹⁸ lyftes att SER i stor har varit lyckosamt. De rekommenderade därför att arbetet borde fortsätta och utvecklas även om det fanns kritik gällande att vissa typer av aktörerna inte deltar i nätverken och att vissa av de lokala aktörerna hade svårt att se den direkta nyttan. I 2015 års utvärdering¹⁹ pekas på att plattformen består av en regional nivå och delregionala nivåer vilket är en förhållandevis komplex struktur vilket gör det svårt att överblicka. Utvärderingen lyfte även att SER:s roll och mandat borde förtydligas samt att förväntningar på de delregionala nätverken förtydligas och konkretiseras.

¹⁴ RUN 612-0598-08

¹⁵ RUN 612-0511-04

¹⁶ RUN 2019-00053

¹⁷ RUN 2019-00053.

¹⁸ Lite ofokuserat, men mitt i prick – En utvärdering av Västra Götalandsregionens handlingsprogram för den sociala ekonomin (2010)

¹⁹ Vilja, kraft och resultat – En utvärdering av Västra Götalandsregionens Program för Social ekonomi (2015)

Deltagande ledamöter

Sedan start har rådet haft ledamöter från regionutvecklingsnämnden respektive den sociala ekonomin. Antal ledamöter har varit åtta förtroendevalda från regionutvecklingsnämnden och fyra från respektive delregionalt nätverk. Detta innebär sammanlagt 24 ledamöter som blivit inbjudna till cirka fyra möten per år. De delregionala nätverken har också haft lika många ersättare. De fyra delregionala nätverk som deltar i arbetet inom ramen för SER är:

- Föreningen Göteborgs Sociala Ekonomi (GSE)
- Social Ekonomi i Sjuhärad (SES)
- Sociala Ekonomins nätverk i Skaraborg (SENS) och
- Social Ekonomi FyrBoDal (SEF).

I de utvärderingar som genomförts framgår att SER möjliggjort en ingång för sociala ekonomins organisationer till regionutvecklingsnämnden vilket i sin tur inneburit att frågor kopplat till sociala ekonomin förblir aktuella för politiken. Risker har bland annat handlat om att representationen inte är tillräckligt bred inom de organisationer som verkar inom SER och att andra organisationer därigenom kan känna sig utestängda. I utvärderingen från 2010²⁰ lyftes att de fyra delregionala nätverken såg olika ut både vad gäller sammansättning och antal medlemmar. Utvärderarna 2015 lyfte behovet av att utveckla samverkansstrukturerna på delregional nivå. De delregionala nätverken bedömdes även då ha fungerat i varierande grad. Men den delregionala nivån lyftes som positiv och ansågs kunna bidra till en förankring av dåvarande program och möjliggör att delregionala behov fångas upp. En otydlighet som lyftes var dock hur den kommunala nivån kunde involveras. I utvärderingen från 2015 framgick att det vore bra att utveckla en stödstruktur för projekt och att stärka upp den delregionala nivån, vilket man kan säga att utlysningarna inom samhälls-entreprenörskap testade²¹.

De delregionala nätverken erhöll finansiellt stöd 2018-feb 2021 för att kunna delta i genomförandet av insatser – till exempel att sprida information om utlysningar, ge visst stöd när projektbeskrivningar arbetas fram, delta i bedömningen av ansökningar, bidra under genomförandefasen för beviljade projekt samt ge råd till de som erhållit avslag. Att nätverken fick en sådan roll var ett test på en ny modell för utlysningar. Målet var

²⁰ Lite ofokuserat, men mitt i prick – En utvärdering av Västra Götalandsregionens handlingsprogram för den sociala ekonomin (2010)

²¹ Vilja, kraft och resultat – En utvärdering av Västra Götalandsregionens Program för Social ekonomi (2015)

bland annat att få fram bra och hållbara projekt, öka föreningars kompetens samt att nå ut till fler föreningar. I den nu aktuella utvärderingen har vi inte tittat närmare på de delregionala nätverken. Men en fråga som delvis kvarstår idag, som lyftes i 2015 års utvärdering, är hur dessa, SER, plattformar och överenskommelsen förhåller sig till varandra vad avser roller och mandat.

Vårt att nämna i sammanhanget är SER:s roll kopplad till det europeiska nätverket för social ekonomi – REVES. Syftet med REVES är att främja samverkan på lokal och regional nivå inom social ekonomi och till viss del även påverkan av EU:s lagstiftning inom området. På REVES hemsida lyfter man att det handlar om företag och organisationer inom den sociala ekonomin som ekonomiska och sociala aktörer och som är inrättade för att möta medborgarnas behov. Under hösten 2007²² beslutade regionutvecklingsnämnden att Västra Götalandsregionen ska bli medlem REVES. I beslutet anges att syftet med medlemskapet är att understödja projekt och nätverk kring lokal utveckling och social ekonomi. Västra Götalandsregionen har för närvarande även en styrelsepost i REVES och tidigare har ordförande i SER varit utsedd till styrelserepresentant i REVES. I januari 2023 fattade regionstyrelsen beslut²³ om nominering av representanter till internationella organisationer och nätverk inom regional utveckling för perioden 2023-2026. I detta beslut utses en ersättare vid miljö- och regionutvecklingsnämnden som representant. Detta innebär att det från och med 2023 inte är ordförande i SER som utgör Västra Götalandsregionens styrelserepresentant i REVES.

²² RUN 619-0593-06

²³ RS 2022-05640.

Utvärderingens resultat

I följande avsnitt redovisas resultatet av genomlysningen, baserat på de intervjuer som genomförts. Övrigt material är dagordningar och minnesanteckningar från SER:s möten under åren 2019-2022.

Mötesstruktur och agenda

För att skapa en förståelse för de frågor som behandlats i SER och hur gruppen utvecklats över tid bads intervjupersonerna reflektera över gruppens sammansättning, dagordningen samt dialogen och graden av återkoppling på mötena.

Sammansättning och mötesfrekvens

Hur länge intervjupersonerna varit representerade i SER varierar. Tre av fyra politiker har varit representerade i SER under den senaste mandatperioden, medan en politiker varit med under två mandatperioder. Vad gäller kontaktpersonerna från de delregionala nätverken har två av dem suttit i SER sedan starten, en under den senaste mandatperioden och en har varit med under ungefär ett och ett halvt år.

I intervjuerna beskrivs sammansättningen i SER som bra, med intressanta diskussioner som input till regionutvecklingsnämnden. Ett par av de tillfrågade upplever dock att det är alltför glest mellan mötestillfällena. Att träffas fyra gånger per år är inte tillräckligt för att hålla liv i viktiga frågor som rör det civila samhället. I jämförelse med RÖS-gruppen, som har möten en gång i månaden och en ständig process, upplevs inte samma kontinuitet i SER. En av de delregionala företrädarna menar att det skulle behöva vara en bredare representation från den sociala ekonomins aktörer i plattformen. Kopplat till formerna för SER lyfts även i ett par intervjuer att mötesanteckningar har saknats eller inte tillgängliggjorts för alla möten. Även detta anges ha försvårat genomförandet.

Från utlysningar till informationsutbyte

SER har i samband med tidigare utlysningar av projektmedel inom socialt entreprenörskap fungerat som rådgivande forum när ansökningar ska prioriteras. Sedan 2020 har regionutvecklingsnämnden inte avsatt några nya projektmedel till liknande utlysningar. Därtill löpte Tillväxtverkets finansiering för att utveckla sociala företag och samhällsentreprenörskap ut 2020 och har inte ersatts med något nytt.

De frågor som har diskuterats vid mötena kan kategoriseras som informationsinsatser för att kunna vara rådgivande och projektsatsningar.

En stående punkt har varit senaste nytt hos de delregionala nätverken. Det har handlat till exempel om olika insatser som genomförts, genomförandet av samhälls-entreprenörprojekt och andra större projekt som nätverken varit involverade i. Även områden som varit aktuella för VGR har lyfts, som till exempel upphandling, regionala riktlinjer för idéburet offentligt partnerskap (IOP), uppdatering kring ny politisk organisation vid VGR samt förslag till policy – ekonomiskt stöd till det civila samhället. Därtill har andra samverkansytor mellan VGR och det civila samhället tagits upp, som till exempel Överenskommelsen och samråden. I januari 2022 genomfördes ett gemensamt möte mellan SER och Överenskommelsens RÖS-grupp. Syftet var att inför förändringar i den politiska organisationen öka kunskapen om respektive grupps uppdrag och roll, samt att diskutera hur de båda grupperna ser på framtiden.

Information från olika projekt har lyfts både som information från delregionerna och som egna punkter på dagordningen. Det handlar om såväl större projekt som till exempel Kraftfulla ekosystem för sociala företag i Västra Götaland (KRAFT)²⁴ och NAD i Väst²⁵, som de mindre samhälls-entreprenörskapsprojekten. Dagordningen visar även exempel på presentationer av till exempel rapporter samt att information om REVES har varit en stående punkt.

Sammanfattningsvis kan konstateras att dagordningen i SER gått ifrån att bedöma projekt till att mer inriktas på informationsutbyte. I intervjuer lyfts förslag på betydelsefulla frågor att behandla framgent, till exempel arbete för att förebygga oegentligheter hos stödmottagare samt information om de möjligheter som finns inom EU:s strukturfonder.

Betydelsen

En central del i utvärderingen handlar om betydelsen av SER. De intervjuade fick därför svara på frågor om betydelsen av SER utifrån olika aspekter. Denna del berör även gränsytan gentemot RÖS-gruppen kopplat till överenskommelsen samt betydelsen av de delregionala nätverken.

²⁴ Projektägare var VGR i samverkan med Coompanion i de fyra delregionerna. Projektets övergripande syfte var att bidra till att öka den sociala hållbarheten genom fler sociala innovationer och fler sociala företag som svarar mot samhällsbehov i Västra Götaland. Projektet medfinansierades av Tillväxtverket under 2019-2020.

²⁵ NAD i Väst var ett samverkansprojekt där de nätverken och VGR har deltagit. Projektet syftar till att stärka nyanländas etablering och det civila samhällets roll i samverkan med offentlig sektor. NAD-aktiviteterna ska underlätta för nyanlända att hitta vägen in i föreningslivet och genom det stärka sina sociala nätverk, öva svenska samt delta i hälsofrämjande och studiemotiverande aktiviteter.

Avsaknad av utlysningar påverkar betydelsen

Syftet med rådet är att bidra till att utveckla och prioritera insatser inom social ekonomi i Västra Götaland och vara rådgivande för regionutvecklingsnämnden vad gäller satsningar inom social ekonomi och projektutlysningar i socialt entreprenörskap. Som lyftes i föregående avsnitt har betydelsen av SER de senaste åren gått till att bli mer av en plattform för informationsutbyte mellan de fyra delregionala nätverken samt mellan nätverken och regionutvecklingsnämnden. Till detta har plattformen enligt intervjuerna haft betydelse vid samtal kopplat till specifika insatser som till exempel det pågående IOP-projektet.

Informationsutbytet mellan parterna i SER lyfts som betydelsefullt, främst bland de politiker som intervjuats. SER fyller en viktig funktion som ett forum för inspiration, dialog, kunskapshöjning och kontaktskapande. Politikerna lyfter att de ser sig ha en roll i att föra tillbaka information som lyfts i SER till regionutvecklingsnämnden, samt få ut det som är på den regionala agendan. I någon av intervjuerna lyfts att något har saknats som gör att man i vissa fall har fått prioritera bort möten. Det handlar om att som politiker behöver man ställas inför färdiga ärenden eller ställningstaganden. Det är därför viktigt att det blir en professionell hantering av de frågor som tas upp i rådet, även om det ges intressanta inblickar när enskilda aktörer kommer och berättar vad de gör. Ett par av representanterna från nätverken efterlyser en tydligare återkoppling från politisk nivå gällande frågor som lyfts från det civila samhället. En av dem beskriver att avsaknaden av arvode för deltagare från det civila samhället medför en obalans, vilket upplevs hämma jämbördigheten i samtalen. Enligt ansvarig tjänsteperson fattades beslut under 2022 om arvodering enligt regionens ordinarie riktlinjer.

Genomgående i intervjuerna med de delregionala representanterna är att utlysningarna var ett bra sätt att arbeta praktiskt och konkret med frågor som rör social ekonomi. Att utlysa projektmedel till mindre aktörer anses vara ett väl fungerande sätt att nå ut till det civila samhällets organisationer i hela Västra Götaland. För de delregionala nätverkens kontaktpersoner är det oklart varför inga nya utlysningar har beslutats, trots att de återkommande lyft frågan. Enligt ansvarig tjänsteperson på VGR har pandemin varit en påverkande faktor, likaså frågetecken kring hur satsningarna ska nischas och genomföras. I jämförelse med ordinarie projekthantering tar utlysningar mycket resurser i anspråk, därmed har även nedskärningarna inom Koncernkontoret spelat in. Ytterligare en förklaring är organisationsförändringarna både inom politiken och på tjänstepersonssidan.

Intervjuerna lyfter att det snarare är perspektivet samhällsentreprenörskap som är centralt för betydelsen av rådet än dialogen med det civila samhället. En övergripande dialog är viktigt, men det är entreprenörskap som SER har fokus på. SER är därigenom en betydelsefull plattform för de aktörer inom civila samhället som har fokus på entreprenörskap och samhällsutmaningar.

Bedömning av mervärde skiljer sig åt

Mervärdet går i sig hand i hand med syftet med rådet. Att ha ett råd där man kan samtala och informera varandra lyfts som betydelsefullt, särskilt för de delregionala representanterna. Det handlar om mervärdet som skapas i och med att det finns en kontaktyta mot regionen för att få in sina perspektiv utifrån vad föreningar i regionen tycker. Man ser till exempel möjligheten med de delregionala nätverken vad gäller att förankra lokalt, vara remissinstans och sprida information ut i regionen. Mervärdet handlar också om det gemensamma intresset kring entreprenörskap utifrån samhällsnytta.

I intervjuerna med politiken lyfts i huvudsak att det är osäkert vilket mervärde som skapats. Man har haft ett informationsutbyte och det har varit bra och även inspirerande, men som tidigare nämnts anses det politiska deltagandet i alla fall de senaste åren varit svagt där det vid vissa möten endast har varit ordförande på plats. Närvarolistorna visar ett svagare deltagande under 2022 både vad gäller politik som deltagare från nätverken. Det finns dock även en uppfattning om att det kan finnas ett mervärde med en plattform som lyfter problematik kopplat till rådets ansvarsområde och att få återkopplat detta till regionutvecklingsnämnden. I någon intervju lyfts därför en oro att, även om man är osäker på mervärdet, att man inte vet vad en förändring kan leda till.

Utmaningarna och svagheter ligger i strukturen

Vid frågan om eventuella utmaningar eller svagheter som finns med SER lyfts att det har funnits en otydlighet vad gäller syftet med rådet. De delregionala representanterna uttrycker att det även ibland har upplevts ha funnits okunskap varför man är på mötena och detta har skapat ett bristande engagemang. I intervjuerna framgår att det finns behov av att både förenkla, konkretisera och förtydliga uppdraget.

En närvarosammanställning visar att i snitt har 12 av 16 personer från de delregionala nätverken deltagit vid mötena 2019-2022. Vad gäller politikerna ligger snittet på 5 av 8 politiker. Enligt flera av de intervjuade har det varit en lägre närvaro från politiskt håll de senaste åren. Genomgången av närvaron visar att detta stämmer vad gäller 2022 då endast tre politiker deltog i snitt vid ordinarie SER-möten, men däremot

deltog mellan 6-7 politiker i snitt vid mötena under 2021. En minskande deltagande gäller delvis även de delregionala deltagandet som var cirka 11 personer under 2022 men nästan 14 personer år 2021. Varför det blev färre deltagare under 2022 är osäkert. Ett par respondenter lyfter att de på senare tid upplevt oklarheter avseende gruppens syfte, främst på grund av färre konkreta punkter på dagordningen och avsaknaden av program för social ekonomi. Det beskrivs som en svår avvägning där det är viktigt att samtala och diskutera men samtidigt är det svårt att greppa vad ett sådant här forum ska bidra till för att säkerställa att det sker effektivt.

I intervjuerna med politiken lyfts bland annat upp att det är viktigt att öka tydligheten och den logiska strukturen kring hur VGR arbetar med det civila samhället. Ett exempel som nämns handlar om att rådet finns och har en roll men samtidigt ansöker även föreningar om stöd direkt från regionutvecklingsnämnden vilket gör att det skapas en otydlighet.

En utmaning som nämns är de senaste årens digitala möten. Dessa anges av flera ha försvårat arbetet vid SER, särskilt då många representanter varit nya. Dock ha det digitala arbetssättet även möjliggjort att de delregionala nätverken kan ha gemensamma möten utan att behöva lägga en dag på att resa.

Hur man ser på gränsytan mellan SER och RÖS varierar

Hur gränsytan mellan SER och RÖS tolkas varierar. En poäng som några lyfter är att överenskommelsens tillkomst var ett resultat av SER och programmet för social ekonomi. Det fanns alltså då ett behov att få till en utökad dialog mellan det civila samhället och VGR. Över åren har sedan grupperna utvecklats var för sig. I början av 2022 genomfördes ett gemensamt möte utifrån syftet att öka kunskapen om respektive grupps uppdrag och roll, samt att diskutera hur de båda grupperna ser på framtiden, för att kunna ge konstruktiva inspel till den politiska organisationen inför kommande mandatperiod. Det har även funnits andra frågor som diskuterats gemensamt, till exempel volontärsdagen.

De delregionala representanterna är tydliga med att det är två olika grupper (RÖS respektive SER) även om de båda representeras av civilsamhällets organisationer och därmed tangerar varandra. SER handlar om en yta där man diskuterar samhälls-entreprenörskap och utveckling som är frågor för regionutvecklingsnämnden. De föreningar som man vänder sig till är de som är intresserade av denna typ av frågor. Överenskommelsen ses mer som en gruppering för förankring och en mötesplats mellan VGR och aktörer från det civila samhället. Ett exempel som lyftes i en intervju är att RÖS tog fram IOP-riktlinjerna samt riktlinjerna för bidragsgivning medan SER sedan är operativ och gör "verkstad" och projekt.

Samarbetet mellan SER och RÖS varierar på delregional nivå där kontaktpersonen i två delregioner sitter både i SER och i RÖS medan i en annan delregion lyfts avsaknad av samarbete mellan representanter i överenskommelsen och det delregionala nätverket. En fråga som lyfts upp kopplat till gränsdragning handlar om vilka föreningar inom det civila samhället som nås genom de delregionala nätverken kontra undertecknare av överenskommelsen. Här ser dock nätverken något olika ut vilket kan påverka hur man når ut.

Även i intervjuer med delregionala representanter lyfts att gränssytan kanske inte är lika tydlig nu när det inte finns några utlysningar och program att arbeta med även om det senaste IOP-projektet lyfts som viktigt för att få till ett gemensamt arbete. En annan aspekt som också lyfts ha utvecklats över tid är de ökade möjligheter till samverkan, nätverkande och informationsspridning som finns för RÖS i och med att man där beslutade om en processledare för det civila samhället.

Vad gäller de politiska representanterna ges något skilda beskrivningar om gränssytan. Det finns de som säger sig ha svårt att förstå varför SER finns när det finns en struktur för samtal med civila samhället genom överenskommelsen. De lutar åt att det räcker med en gruppering mellan civilsamhället och VGR för att då också få till en gemensam riktning, ett enat tänk och tydligt uppdrag. Det finns här önskemål om att detta behöver bli mer transparent och att VGR skulle tjäna på att få till kriterier för hur man ska arbeta med civila samhället utifrån att underlätta för dessa att till exempel delta i upphandlingar. Det lyfts dock även upp en viss osäkerhet i några intervjuer utifrån om man deras uppfattning kommer från okunskap kring behovet av direkt kontakt inom området för SER som då är mer affärsinriktat och utvecklingsdrivet jämfört med RÖS som är mer av policy. Här landar en intervjuperson i att om både SER och RÖS är kvar så behöver det vara tydligt kring gränsdragningen.

Minnesanteckningarna från det gemensamma mötet mellan SER och RÖS visar också på en variation i åsikterna vad gäller en sammanslagning av SER och RÖS. Å ena sidan anses det kunna underlätta samarbetet och förtydliga kommunikationen utåt. Å andra sidan lyftes nackdelar med en sammanslagning då grupperna har olika uppdrag där SER har ett mer operativt arbetssätt medan RÖS arbetar mer strategiskt.

De delregionala nätverken når ut i regionen

I SER är de fyra delregionala nätverken centrala. På frågan om betydelsen av dessa nätverk lyfts att de ser sig haft en tydlig roll i samband med utlysningarna som tidigare genomförts. I intervjuer lyfts därför att i en tid då program och utlysningar inte har genomförts har de inte kunnat fylla

den funktionen. Det finns ingen konkret agenda att samverka kring, även om IOP-projektet lyfts upp som viktigt. De aktiva i nätverken säger att de når ut lokalt och då särskilt kopplat till föreningar som är intresserade av socialt företagande och samhällsutmaningar.

Utöver detta ser den delregionala nivån en fortsatt betydelse av att ha kontakt med regionen. En intervjuperson uttryckte att det viktigaste för alla i det civila samhället och nätverken är att träffa beslutsfattare. Det handlar om att lyfta fram de perspektiv som är viktiga för aktörerna inom civila samhället. I intervjuerna lyfts även det geografiska perspektivet fram där de delregionala representanterna ser sig som en förlängd arm ut i regionen och att de kan bidra till att nå ut till föreningar i de 49 kommunerna, samt att också förmedla till regionen vad som händer lokalt. Det lyfts i ett par intervjuer att nätverken når de små lokala föreningarna som till exempel bygdeföreningar med just detta fokus.

De politiska representanterna lyfter att det finns en osäkerhet vilka man når ut till genom de delregionala nätverken. Det anges därmed som svårt att svara på hur bra det fungerat. I någon intervju lyfts också att det blir mer av information i SER då man från tjänstepersonsidan har kontakt med nätverken utöver det som sker på mötena. Här finns kommentarer om det verkligen behövs en gruppering för att få det att fungera med politiken. Det finns dock en som anser att de delregionala nätverken är en central struktur för SER. Det ger en förankring utåt i Västra Götaland.

Inspel inför framtida arbete inom SER

De personer som intervjuats i utvärderingen ombads resonera kring överföringen av SER från tidigare regionutvecklingsnämnden till kulturnämnden. Dels vilka möjligheter och utmaningar de kunde se, dels frågor som anses viktiga att beakta i överflyttningen.

Möjlighet till nystart inom viktiga områden

Representanterna från det civila samhället lyfter kulturnämndens förkunskaper som en möjlighet. Inför det framtida arbetet i SER kan nämndens erfarenheter av samverkan med det civila samhällets aktörer innebära en fördel samt att demokratiaspekten är alltmer viktig att beakta. En annan möjlighet är den nystart som flytten innebär, då SER troligtvis kommer att ha förändrade arbetssätt och nya frågor på dagordningen. Det beskrivs också som värdefullt att från det civila samhällets sida från start kunna få vara med och skapa de nya strukturerna och mötesformerna för gruppen.

Oklart syfte och en farhåga att tappa näringslivsperspektivet

Den främsta risken med överflyttningen är, enligt flera av de intervjuade, att man tappar frågor som rör socialt företagande, IOP, arbetsintegrering och samhälls-entreprenörskap. Dessa perspektiv kommer även fortsättningsvis att vara en del av miljö- och regionutvecklingsnämndens uppdrag och där behövs kontaktytor med det civila samhällets organisationer – ett behov som kvarstår och som behöver tas omhand.

Genomgående lyfts frågetecken angående överflyttningen. Flera efterlyser transparens i processen, förtydliganden kring motiveringen och de bakomliggande orsakerna till flytten. Då såväl entreprenörskapsfrågor som medlemskapet i REVES ska ligga kvar inom miljö- och regionutvecklingsnämndens ansvarsområde, saknas en logik i varför SER framöver ska vara placerat under kulturnämnden. Miljö- och regionutvecklingsnämnden ses som en mer naturlig samarbetspart gällande frågor som rör social ekonomi.

Tydlighet och engagemang viktiga medskick inför framtida arbete

Tydlighet och kommunikation är respondenternas främsta medskick inför överflyttningen. Förankringen behöver bli bättre åt båda håll, såväl gällande nätverkens förankring bland den sociala ekonomins organisationer inom respektive delregion som den politiska förankringen till nämnd och fullmäktige. Ansvar, mandat, uppdrag, mål och styrning i SER behöver vara tydligt och är av vikt för att få verkstad av den tid som läggs ned på mötena. Tydligheten kring SER:s ansvarsområden har därtill betydelse i processen då det civila samhällets representanter ska utses. Från det civila samhället lyfts vidare att det finns kunskapsluckor när det gäller innebörden av begreppet social ekonomi. Därmed syns ett behov av utbildningsinsatser inför det fortsatta arbetet. Ännu ett medskick är att ta vara på historiken och de samlade erfarenheter som gjorts under alla år som SER varit knutet till regionutvecklingsnämnden.

Både politiker och det civila samhällets representanter efterlyser ett ökat engagemang och förbättrad närvaro på mötena. Det behöver även säkerställas att ansvarig tjänsteperson på VGR får tillräckligt med tid för att arbeta med frågorna och utgöra kontaktperson. Ytterligare ett medskick är att SER även fortsättningsvis behöver ha viss politisk representation från miljö- och regionutvecklingsnämnden, för att säkerställa att näringslivsperspektivet bibehålls.

Slutsatser

Aktörerna i det civila samhället är viktiga för VGR och detta synliggörs i olika styrdokument, till exempel i de program som antagits för VG2030, kulturstrategin samt i målen för social hållbarhet. Flytten av SER från regionutvecklingsnämnden till kulturnämnden kommer därmed troligen att påverka de frågor som diskuteras då frågor som tidigare berört SER fortfarande är en del av miljö- och regionutvecklingsnämndens uppgifter som att främja utveckling, sysselsättning och tillväxt i Västra Götaland genom att fokusera på bland annat näringslivsutveckling, utbildning, kompetensförsörjning och arbetsmarknad²⁶. Den nya hemvisten vid kulturnämnden torde då präglas av den nämndens huvudsakliga uppgift vilket är att arbeta för att invånarna ges möjlighet till deltagande och upplevelser inom ett demokratiskt kultur- och samhällsliv samt för att bidra till goda förutsättningar för skapande verksamhet²⁷. Kulturnämnden ska även bland annat ha ansvar för den övergripande dialogen på regional nivå med det civila samhället med syfte att stärka samverkan mellan det civila samhället och Västra Götalandsregionen. Vid dags datum är beslut inte ännu fattat var arbetet med överenskommelsen kommer att hamna, men troligen hos beredningen för mänskliga rättigheter.

Tydliggör syfte och inriktning

Genomlysningen visar att arbetet inom SER är av en annan karaktär nu jämfört med tidigare då det fanns ett program för social ekonomi och utlysningar av projektmedel. Flera lyfter att närvaron på mötena har blivit sämre den senaste tiden, vilket kan vara ett tecken på en osäkerhet bland representanterna avseende nyttan med att träffas i SER. Det lyfts också att det finns en otydlighet kopplat till syftet. Gruppens syfte och inriktning framgent behöver framgå tydligt för att skapa ett engagemang kring frågorna och rätta ut frågetecknen gällande gränssnittet mellan SER och RÖS-gruppen. För att skapa en ökad tydlighet såväl internt VGR som mot civilsamhället är det viktigt att kommunicera hur grupperna ska komplettera varandra snarare än arbeta i parallella spår. Viktigt vid överflyttningen är också att ta vara på de möjligheter till en nystart som det

²⁶ <https://mellanarkiv-offentlig.vgregion.se/alfresco/s/archive/stream/public/v1/source/available/sofia/mru12569-1491389042-23/native/Reglemente%20f%c3%b6r%20milj%c3%b6-%20och%20regionutvecklingn%c3%a4mnden.pdf>

²⁷ <https://mellanarkiv-offentlig.vgregion.se/alfresco/s/archive/stream/public/v1/source/available/sofia/ku6111-136948837-292/surrogate/Reglemente%20f%c3%b6r%20kulturn%c3%a4mnden%202023-2026.pdf>

innebär, samt den kompetens som finns inom kulturområdet när det gäller kontakter med det civila samhället.

Kommunicera ambitionen med överflyttningen

Gentemot det representanterna från den sociala ekonomin behöver motiveringen till överflyttningen av SER från tidigare regionutvecklingsnämnden till kulturnämnden klargöras. Vilka frågor är tänkta att finnas på dagordningen framgent? Hur säkerställs bevakningen av frågor som rör social ekonomi kopplat till miljö- och regionutvecklingsnämnden och REVES?

Därtill hänger framtida SER:s inriktning ihop med vilka organisationer från det civila samhället som bör vara representerade. De delregionala nätverken har funnits under en längre tid och har haft som roll att nå ut geografiskt. Hur väl och om de gör det har inte undersökts i den här utvärderingen, men det lyfts en oro att i samband med överflytten tappa bort föreningar som idag ingår i nätverken men inte i överenskommelsen. Detta gäller oberoende om RÖS hamnar hos kulturnämnden eller beredningen för mänskliga rättigheter.

Information kontra projektsatsningar

Överenskommelsen mellan Västra Götalandsregionen och det civila samhällets aktörer var ett resultat av ett tidigt program för sociala ekonomin. Det bedömdes då finnas ett behov av ökad dialog. Därefter har mycket hänt. Under perioder av utlysningar har SER inklusive de delregionala nätverken varit rådgivande. I en tid då inte några projektsatsningar av den karaktären ägt rum består mötena sedan 2020 framförallt av informationspunkter. Om och i så fall hur den nuvarande miljö- och regionutvecklingsnämnden vill arbeta med utlysningar eller genomförande av mindre projekt inom samhälls-entreprenörskap är inte fastställt. Detta är en fråga för nämnden att diskutera, och i det ingår i så fall också att se hur man kan få till ett upplägg med aktörer för det civila samhället som till exempel de delregionala plattformarna.

Handlingsplan ÖK – handlingsprogram för social ekonomi

Under perioden 2020-2022 fanns en handlingsplan kopplat till överenskommelsen med fokus på att realisera, utveckla och förverkliga ambitionen om ökad samverkan mellan VGR och det civila samhället. I handlingsplanen ingick prioriterade insatser inom hälso- och sjukvård, regional utveckling samt inköp och upphandling. Då överenskommelsen rör hela VGR bör även SER:s genomförande koppla an till en eventuellt ny handlingsplan. I den bör även finnas en möjlighet att få till en ökad tydlighet kopplat till hur miljö- och regionutvecklingsnämnden kommer in i ett genomförande av stöd till social ekonomi.

Källförteckning

- Lite ofokuserat, men mitt i prick – En utvärdering av Västra Götalandsregionens handlingsprogram för den sociala ekonomin (2010). Kontigo AB.
- Vilja, kraft och resultat – En utvärdering av Västra Götalandsregionens Program för Social ekonomi (2015). Contextio Ethnographic AB i samarbete med Oxford Research AB.
- Utvärdering av 2018 och 2019 års utlysningar inom Samhälls-entreprenörskap (2020). Enheten Samhällsanalys (Monica Emanuelsson).
- Utvärdering av överenskommelsen mellan Västra Götalandsregionen och det civila samhället med fokus på 2019-2022.
- Dagordning och minnesanteckningar SER för perioden 2019-2022.
- Diverse beslutsunderlag kopplat till bland annat SER.

Intervjuer

Politiker VGR

Helena Holmberg (l), 2023-03-17

Frida Nilsson (c), 2023-03-17

Angela Fast (m) (ordförande), 2023-03-20

Jan Alexandersson (v), 2023-03-24

Kontaktpersoner delregionala nätverk

Dario Espiga, Göteborgsregionens Sociala ekonomi, 2023-03-23

Jan Nolin, Föreningen Hemgården (Sjuhärad), 2023-03-23

Marie Pettersson, Coompanion (Fyrbodal), 2023-03-24

Kristina Berneholm, Coompanion (Skaraborg), 2023-03-29

Tjänstepersoner VGR

Hanna Katarina Nyroos, avdelning näringsliv, 2023-04-03